

37.017.92 “652/715”

В. Ч. КУПЧИШИНА,

*кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки та психології
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

ВИХОВНІ ІДЕАЛИ ЕПОХИ АНТИЧНОСТІ ТА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розкривається зміст термінів “ідеал”, “виховні ідеали”, погляди відомих людей стосовно виховання підростаючого покоління; визначається, якими були ці виховні ідеали. На історико-філософських прикладах шляхом аналізу та порівняння виховних ідеалів різних епох (Античності та Відродження) показано як формувався виховний ідеал українського суспільства.

Ключові слова: *виховання, підростаюче покоління, ідеал, виховні ідеали, національно-духовні орієнтири.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Суспільство як соціальне об’єднання людей може існувати, діяти і розвиватися лише за умов цілеспрямованої і систематично організованої роботи з виховання кожної особистості. “Головна справа виховання якраз у тому й полягає, – вважає С. Рубінштейн, – щоб тисячами ниток пов’язати людину з життям так, щоб з усіх боків перед нею поставали завдання, для неї значущі, для неї привабливі, які вона вважає своїми, до вирішення яких вона залучається. Це важливо тому, що головне джерело моральних негараздів, усіх відхилень у поведінці – це та душевна порожнеча, яка утворюється в людей, коли вони стають байдужими до життя, що їх оточує, відходять убик, відчують себе в ньому сторонніми спостерігачами, готовими на все махнути рукою, – тоді все їм стає ні до чого” [10, с. 260–262].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питання щодо виховання завжди цікавили людство. Однією з вічних проблем педагогіки було підвищення ефективності цілеспрямованого виховного впливу на людину. Кожна епоха як досить тривалий проміжок історичного часу має свої ознаки, однією з яких є ідеї демократизації та гуманізації виховного процесу.

“Головне завдання людини, – говорив у минулому столітті німецький психолог Е. Фромм, – дати життя самій собі, стати тим, чим вона є потенційно. Найважливіший плід її зусиль – її власна особистість”. Однак подібні позиції легко розуміти у зрілі роки, коли за спиною вже пройдено довгі, важкі й нерідко оманливі дороги. А коли ти юний і тільки збираєшся ступати на власну дорогу? Чи ж легко одному взяти відповідальність за неї на свої ще не зміцнілі плечі? “Усі люди потребують допомоги і залежать одні від одних, – відповідав на подібні запитання німецький учений. – Людська солідарність – це необхідна умова розкриття будь-якої одиничної індивідуальності” [8, с. 345–351].

Традиційне розуміння поняття “виховання”, як стверджує О. Вишневецький, містить елемент влади над людиною [3]. Процес виховання у вітчизняній педагогічній літературі розглядається по-різному. Наприклад, М. Фіцула бачить його як систему виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості”; Н. Волкова – як “соціально і педагогічно організований процес формування людини як особистості” [11, с. 260–262].

Якщо розглядати процес виховання як систему, яка складається з відповідно поєднаних елементів, що утворюють системну властивість, то, з одного боку, виховний ідеал може виступати як системотворчий чинник, а з іншого – як уявний образ результату дії цієї системи.

Серед фахівців для визначення виховних ідеалів виділяються Г. Ващенко, Я. Коменський, В. Ратке, Ж. Руссо, Сократ, Л. Толстой, К. Ушинський та інші.

Мета статті – порівняльний аспект генези виховних ідеалів Античності та епохи Реформації (Відродження), які лягли в основу виховання сучасної української молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово “ідеал” грецького походження і означає “вид, образ, первообраз, уявлення, поняття”. Ідеал – уявлення про найвищу досконалість, яка як взірець, норма й найвища мета визначає певний спосіб і характер дії людини [12]. Великий російський письменник Л. Толстой підкреслював: ідеал – провідна зоря, без якої немає твердого напрямку, а немає напрямку – немає життя. Кожен народ, – вважав К. Ушинський, – має свій особливий ідеал людини в окремих особах. Ідеал цей у кожного народу відповідає його характерові, визначається його громадським життям, розвивається з його розвитком [12].

Виховні ідеали – це найважливіші компоненти духовності кожної особистості й усього народу. Ідеали є найвищим досягненням національного духу. У народній свідомості людина-ідеал – це та, яка має міцне здоров’я, гарне тіло, струнку поставу, глибокий світ національної духовності, бере активну участь у громадському, політичному і культурному житті держави.

В історичному аспекті основними українськими виховними ідеалами були орач, сівач, землероб, хлібороб, витязь, козак-лицар, борець проти неправди і зла, повстанець проти національного і соціального гніту, воїн-борець за свободу і незалежність, палкий патріот, народний майстер, свідомий працелюб, високий професіонал, громадянин незалежної України. Для української молоді такими ідеалами були І. Богун, І. Гонта, М. Залізник, І. Мазепа, С. Наливайко, П. Сагайдачний, Б. Хмельницький та інші народні герої [7, с. 241–242].

У всі часи виховний ідеал наповнювався своїм конкретно-історичним змістом, особливості якого детально проаналізовані Г. Ващенком у його праці “Виховний ідеал”. Він передбачав виховання “вольової, характеристичної людини”, використовуючи поняття педагогічної антропології, створивши образ людини дієвої, активної, посталої. Г. Ващенко не зводив образ людини лише до волі і характеру, його картина людини охоплює різні риси: моральність, принциповість, мужність, чесність, гуманність, релігійність, патріотизм, дисциплінованість, життєрадісність, оптимістичність, рішучість, стійкість, наполегливість, стриманість тощо [1, с. 152–166]. Г. Ващенко репрезентує уявлення про людину, котре спирається на домінанту українських культурних цінностей. Вихідним

його пунктом є ідеал глибоко релігійної людини, що знайшла свій шлях до Бога. Невипадково Христос у творах Г. Ващенко постає як “найвища Правда”, що виражає морально-політичний і культурно-освітній ідеал української людини. Він визнається загальнонародним учителем, носієм світової мудрості, піклувальником побожних господарів, взірцем героїзму, захисником скривджених, покровителем вдів і немічних, люблячим сином. Христос – це також слово, котре згуртовує українських лицарів і надихає на боротьбу проти поневолювачів Вітчизни [4, с. 157].

Українська система виховання має стійкі традиції формування у дітей і молоді ідеалів. У сучасних умовах багато підлітків вибирають ідеал лицаря – високошляхетної, духовно багатой, морально чистої, мужньої людини. Такими лицарями української культури, науки, держави були Я. Мудрий, В. Мономах, Т. Шевченко, М. Драгоманов, С. Русова та інші. Цілісна особистість виховується, коли виконуються заповіді предків: пізнай і вдосконалюй себе; шануй себе; плекай і бережи свою гідність; захищай правду і волю; стався до інших так, як би ти хотів, щоб ставилися до тебе; оволодівай наукою Добра; розпізнавай недоброзичливців, правильно стався до них; будь патріотом, допомагай, щоб Україна була рівноправною серед інших народів і держав; живи в гармонії з природою, довкіллям, людським оточенням, самим собою [7, с. 244–245].

Ідеї свободи й гуманізму були закладені ще в період Античності (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.). Витоки культивування ідеї свободи у вихованні були в Давній Греції, де вони яскраво виявлялися в усіх сферах життєдіяльності людини. На цьому історико-культурному етапі були розширені особисті свободи повноправних громадян давньогрецьких міст-держав, була посилена орієнтація людей на досягнення особистого успіху, на раціональне пізнання людиною космосу і самої себе. Космологізм античної культури передбачав розуміння людини як частини космосу. Людина безпорадна, її життєвий шлях, доля наперед визначені богами.

У Давній Греції найвищою цінністю була сама спільнота, яка забезпечувала добробут кожного громадянина. Руйнування громадянської спільноти сприймалося як руйнування впорядкованої законом світобудови. Не було нічого страшнішого для елліна за вигнання з рідного міста,

позбавлення громадянських прав. Демократична традиція виявила себе в такому принципі культури як змагальність. Змагальність визначила принципи побудови системи освіти, що орієнтувалася на виховання повноцінного громадянина, особистості, лідера.

Культура Стародавнього Риму (XVIII ст. до н. е. – V ст. н. е.) пов'язана з особливостями останнього етапу розвитку античного рабовласницького суспільства. Якщо греки відчували єдність своїх особистих інтересів та інтересів суспільства, то римська держава з жорстокою системою управління протистояла окремій людині. Якщо греки сповідували культ краси вільної особистості, то римляни – культ влади і сили.

Процес великої колонізації грецькими спільнотами Малої Азії та Балканського півострова формував еллінське суспільство як політичний союз рівноправних воїнів. Це піднесло на рівень ідеалу людину дії. Історія людини розглядалась як історія подвигів, діянь (міф про Геракла). Героїзм став тим, що надавало сенсу людському буттю. Герой знищує в собі рабське, тоді як раб приймає це і живається із цим. Герой і раб утворюють полюси античного світу, в якому героїчне стало вищим змістом буття [11, с. 142–145].

Важливим образом античної культури став образ стрункого, оголеного юнака Атлета (“Дорифор” Поліклета, “Дискобол” Мірона). У ньому передано сутнісні риси довершеної людини, її універсальні якості, втілено космічний устрій і гармонію індивідуального існування по той бік недосконалості.

У Римі, де держава в усьому нехтувала правами особистості, почалося відчуження, відокремлення індивіда. Формула Сенеки “Відвоюй себе для самого себе” була наслідком втрати єдності громадянина і спільноти, маніфестом пошуку нових орієнтирів.

Російський дослідник античної педагогіки Г. Корнетов справедливо вважає, що Сократу вдалося передбачити проблематику вільного виховання [5, с. 12–13]. Значний інтерес до історії й культури Давньої Греції виявили філософи альтернативної освіти. Щоб стати щасливою людиною, на думку Епікура, слід побороти страх перед богами, перед смертю. Мати змогу діяти відповідно до своїх інтересів і потреб, тобто бути вільним [9, с. 69–70].

Починаючи з III ст. до н. е. школи Давнього Риму діяли за грецькими зразками, однак у I ст. н. е. почала формуватись власне римська система освіти із самостійними культурними традиціями. Основна заслуга належить давньоримському філософу Цицерону, який уперше ввів поняття “гуманізм”, що, на його думку, було певним зразком гідного людського життя. Ним був сформульований культурний ідеал вільної людини.

Значний внесок у виховний педагогічний процес зробив теоретик і практик античного виховання Квінтіліан, чиї ідеї істотно вплинули на педагогічні погляди гуманістів епохи Відродження. Квінтіліан обґрунтував необхідність виховання дитини від народження, підкреслюючи визначальну роль особистості педагога [2, с. 204].

Ідея гармонійного розвитку особи як мета виховання виникла в стародавніх Афінах (III ст. до н. е.). У кількох джерелах описано прийоми роботи шкіл, де вихователі прагнули виховати гармонійно розвинену, творчу людину, яка була б духовно багатою, морально чистою і фізично досконалою. Давньогрецькі філософи Платон і Арістотель трактували гармонію у вихованні як єдність двох засад – тілесної і духовної. Піфагор як великий математик і філософ (VI–V ст. до н. е.) розглядав гармонію розвитку всього світу – від космосу до ритмів серцебиття і дихання людини – згідно з єдиним, математично обґрунтованим законом числових співвідношень і пропорцій, він вважав, що саме музикальність є засадою і метою виховання [7, с. 217–219].

У Римі наслідували кращі традиції афінян, але на зміну музичному вихованню прийшло політичне виховання ораторів. Слово замінило музику. Неперевершені зразки ораторського мистецтва в сенаті, на площах стали взірцем для прийдешніх поколінь, а “граматичні школи”, твори Цицерона (106–43 рр. до н. е.) можна розглядати як яскраві вияви демократичного змісту виховання. Давньогрецький теоретик ораторського мистецтва М. Ф. Квінтіліан вважав, що всі діти, за деяким винятком, здібні до освіти, і тому вчитель повинен урахувувати індивідуальні особливості і здібності дитини.

Отже, зародження перших педагогічних теорій у глибинах античної філософії мало практичне втілення. Розвиток наукових ідей щодо виховання, навчання, розвитку людини пов’язаний з іменами Сократа,

Платона, Арістотеля, Цицерона, Квінтіліана. Філософські погляди на виховання та виховні ідеали афінської та спартанської систем виховання знайшли своє відображення у виховних ідеалах епохи Відродження.

Ідеалом Відродження стала універсальна людина, яка створювала сама себе. Людина почала вважатися творчим початком буття, центр світобудови змістився в напрямку особистості. Філософія Відродження утверджувала ідеал гармонійної особистості, яка у своєму розвитку може піднятися до “рівня істоти богоподібної” (Піко делла Мірандола, “Промова про гідність людини”). Людина сама є мірою своїх вчинків.

В епоху Відродження Леонардо да Вінчі як істинний гуманіст висловив думку: “Де не вистачає розумних доказів, там їх замінює крик..., там, де кричать, справжньої науки немає”.

Заклики до гуманності у вихованні можна знайти у працях В. Ратке – старшого сучасника Я. Коменського. Питанням морального виховання присвячено його твір “Закони добре організованої школи”. У поглядах Я. Коменського на моральне виховання відчувається вплив християнської етики, він часто звертається до “святого письма”, цитує та переказує “святих отців” церкви. Моральні якості найвиразніше викладено в його творі “Материнська школа”. Дисципліну він розцінює як метод, за допомогою якого тільки й можна досягнути результатів у вихованні дітей. “Школа без дисципліни є млин без води”, – писав Я. Коменський, у той же час виступаючи проти жорсткої дисципліни схоластичної школи. Він припускав тілесні покарання не за неуспішність у навчанні, а за погану поведінку учня, за аморальні вчинки, зарозумілість, за вперту непокору, навмисну злісність, за недобррозичливість і лінощі – і цим він поступався середньовічній школі. Проти тілесних покарань виступали і К. Ушинський, Л. Толстой [7, с. 363–364].

На думку Ж. Руссо, виховання повинне бути природовідповідним. Він виступав проти авторитаризму у вихованні, проти сліпого підкорення дітей наказам дорослих, відкидав покарання. Головними факторами виховання дітей Ж. Руссо вважав природу, людей і предмети навколишнього світу. Моральне виховання – це розвиток добрих почуттів, доброї волі, добрих переконань, цнотливості. Погляди Руссо на виховання чоловіків мали прогресивний характер, а на виховання жінок – традицій-

ний: жінка підкоряється чоловікові; вона повинна готуватися стати дружиною і матір'ю, тому їй потрібно давати не широку розумову освіту, а піклуватися про її фізичний розвиток, естетичне виховання, привчати до ведення домашнього господарства.

Педагогічні ідеї Ж. Руссо відіграли важливу роль у розвитку поглядів на цілі, завдання і методи виховання в кінці XVIII – на початку XIX ст. Руссо вказав шлях для розвитку передової теорії і практики виховання в поглядах І. Песталоцці, Л. Толстого, Г. Спенсера, Дж. Дьюї.

На думку німецького педагога-демократа А. Дістервега, головними принципами виховання є природовідповідність, культуровідповідність, самодіяльність. Він наголошував, що лише знаючи психологію і фізіологію, педагог може забезпечити гармонійний розвиток дітей. У психології він бачив “основу науки про виховання”. Як і Песталоцці, Дістервег уважав, що людина володіє природними задатками. Завдання виховання – пробудити задатки, щоб вони могли самостійно розвиватися. “Без збудження не може бути розвитку... Виховувати – значить збуджувати. Теорія виховання є теорією збудження” [6, с. 382–384].

“Якщо педагогіка хоче виховувати людину в усіх відношеннях, то вона повинна пізнати її також у всіх відношеннях” – К. Ушинський “Передмова до книги “Людина як предмет виховання”. “Вихід у світ праці російського педагога К. Ушинського був однією з надзвичайних подій. Вона в трьох томах охопила всі основні питання фізичної та психічної природи людини та її виховання”, – писав український психолог і педагог, академік К. Костюк [7, с. 385–386].

Період Середньовіччя не визначається прогресивним у духовному розвитку суспільства, у вихованні та освіті. В епоху Відродження в Європі виникла плеяда філософів, які називали себе гуманістами. Е. Роттердамський (1466–1536), Ф. Рабле (1483–1553), М. Монтень (1533–1592) та інші вперше відновили демократію і ввели поняття “гуманістичне виховання”. Зразком нової, гуманістичної школи став “Дім радості” італійського педагога-гуманіста Вітторіно де Фельтре (1378–1441) – це був чудовий будинок на березі озера, серед луків і полів, у якому навчалося 80 хлопчиків різного стану; дисципліна підтримувалася за допомогою ласки, переконання, а покарання розглядалося як зло. Педагоги (Вітторіно де Фельтре

і три його помічники) стежили за одягом, манерами, моральною чистотою вихованців, у школі було добре поставлено фізичне виховання: ігри, фехтування, їзда верхи. До кінця XVI століття гуманістичні школи були поширені й у Німеччині.

Англійський філософ і педагог Дж. Локк (1632–1704) головною метою виховання вважав формування особистості джентльмена, його думки про фізичне загартування, розумовий розвиток, моральне виховання були новими й актуальними. Дж. Беллерс (1654–1727) наголошував на великому значенні праці у вихованні дітей, ідея запропонованих ним трудових коледжів і понині відроджується в тих чи інших країнах.

Демократизація і гуманізація освіти втілювалася в ідеях і теоріях французьких просвітителів XVIII ст.: Вольтера, Т. Кондорсе, Лепелетьє, які пропонували нові типи освітніх установ, будинки національного виховання для всіх дітей, демократизація навчання і виховання в яких мала забезпечуватися радою, залученням батьків до виховання.

У XVIII – на початку XIX ст. у Німеччині демократизації освіти сприяли видатні німецькі філософи Е. Кант (1724–1804) і В. Гегель (1770–1831) – всесвітньо відомі провісники нової філософії. 1771 року під впливом творів Ж. Руссо утворилися школи-філантропіни (“люблячі дітей”), у яких велике значення надавалося фізичному розвитку, трудовому навчанню ремесел і “вихованню серця” [7, с. 219–220].

У всіх народів споконвіку підносилися культ Матері і Батька. У християнській релігії уже впродовж двох тисячоліть сповідують культ Матері Божої. В одній із біблійних заповідей наголошують: “Шануй батька і матір свою”. Українська народна педагогіка на основі багатовікового досвіду завжди підтримувала культ Матері і Батька, культ Сім’ї. Матері й батькові відводилася найвища авторитетна роль. Від них залежали успіхи фізичного і соціально-психічного розвитку дітей (“Хороші діти – це честь батька і матері”, “Яка хата – такий тин, який батько – такий син”, “Молодь багата мудрістю мами й тата”). У прадавні часи, коли ще не було шкіл, системи громадського виховання, батьки несли відповідальність за виховання дітей. І ця відповідальність була не лише перед собою, але й перед громадою, суспільством. Тому в народі найвище цінували людей, які виховали порядних дітей. В одній з українських легенд мовиться: “Сільська

група вирішила влаштувати свято-оглядини результатів праці кожної сім'ї. На майдан кожна сім'я мала виставити на огляд результати своєї праці. Оцінювала рада старійшин. Люди приносили і приводили добре доглянутих корів, волів, коней, власноручно виготовлені вози, ярма, вироби ткацтва, шитва та інше. А бідна вдова, в якої не було ані землі, ані волів, ані реманенту, прийшла на свято з двома дорослими синами-красенями. Усі в громаді знали їх як добре вихованих: працьовиті, ввічливі, турботливі, шляхетні у взаєминах з молодшими й літніми. Старійшини за підтримки громади віддали вдові вінок першості за її найважливішу працю – достойне виховання дітей” [6, с. 367–368].

Кожен народ має історично обумовлену систему виховання, яка покликана духовно відтворювати націю в кожному поколінні, зберігати її у віках, примножувати її культурно-історичні, національно-духовні набутки. Провідні ідеї, традиції, закономірності, перспективні тенденції закладені у вітчизняній педагогіці, народній виховній мудрості й науково-педагогічній спадщині. Українська педагогіка прагне до ідеалу досконалої людини, яка мала б сформовану національну свідомість (національний світогляд, народну мораль, національний характер, національну філософію, національну ідеологію). Своїми внутрішніми засобами, оновленим змістом, властивими їй особливостями вона протидіє авторитарним впливам на дитину.

Таким чином, представники епохи Відродження своїми поглядами повернулася до античного ідеалу освіченості: індивідуалізм (у центрі виховання – особистість), урахування вікових особливостей дитини, вимога гармонійного всебічного розвитку, піднесення ролі морального виховання та ін.

Висновки. Виховання щодо змісту і характеру його здійснення не є сталою величиною. Воно, з огляду суспільного розвитку, є провідною сферою діяльності як окремої людини, так і людської спільності в цілому. Завдяки вихованню людство забезпечує свою безсмертність у соціальному розвитку. Парадигми виховання змінюються залежно від соціально-економічних потреб. В умовах розбудови суверенної і незалежної демократичної України нашим ідеалом має бути національне виховання, що здійснюватиметься на всіх етапах навчання дітей і молоді, забезпечувати-

ме всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина, який здатний самостійно мислити, робити правильний вибір щодо процвітання нашої держави.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є дослідження питань стосовно виховних ідеалів, виховних ідей більш пізніх періодів культурного розвитку людства. На значний інтерес дослідників заслуговує практична реалізація названих вище ідей у сучасній європейській освіті.

Список використаної літератури

1. Ващенко Г. Виховний ідеал : підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко // Твори. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – Т. 1. – 191 с.
2. Винничук Л. Люди, нравы, обычаи в Древней Греции и Риме / Л. Винничук. – М. : Высшая школа, 1998. – С. 204.
3. Вишневський О. І. Нове педагогічне мислення і вибір методів виховання / О. І. Вишневський. – Дрогобич, 2001. – С. 180.
4. Довбня В. Українська філософія як фундаментальна основа педагогічного світогляду Г. Г. Ващенка / В. Довбня // Філософія освіти : наук. часопис. – 2011. – № 1–2 (10). – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 408 с.
5. Корнетов Г. Б. Феномен “свободного воспитания” / Г. Б. Корнетов // Учительская газета. – 1993. – № 37. – С. 12–13.
6. Кузьминський А. І. Педагогіка : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / А. І. Кузьминський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 445 с.
7. Максимюк С. П. Педагогіка : навчальний посібник. / С. П. Максимюк. – К. : Кондор, 2005. – С. 217–219.
8. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид. / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2008. – 496 с.
9. Радугин А. А. Філософія : курс лекцій / А. А. Радугин. – М. : ВЛАДОС, 1995. – С. 69–70.
10. Степанов О. М. Основи педагогіки та психології : навчальний посібник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 520 с. (Альма-матер).
11. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. посіб. – 3-тє вид., стер. / О. Л. Шевнюк. – К. : Знання-Прес, 2007. – 353 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

12. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – С. 51–60.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Сердюк Ю. І.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2014.

Купчишина В. Ч. Воспитательные идеалы эпохи Античности и эпохи Возрождения: сравнительный аспект

В статье раскрывается содержание понятий “идеал”, “воспитательные идеалы”, рассматриваются взгляды известных людей по воспитанию подрастающего поколения, определяется, какими были эти воспитательные идеалы. На историко-философских примерах путем анализа и сравнения воспитательных идеалов разных эпох (Античности и Возрождения) показано, как формировался воспитательный идеал украинского общества.

Ключевые слова: *воспитание, подрастающее поколение, идеал, воспитательные идеалы, национально-духовные ориентиры.*

Kurchyshyna V. C. The Educational Ideals of the Classical Antiquity and the Renaissance: the Comparative Analysis

The person is the crown of the wildlife. He develops and is moulded as a creative person throughout all his life in the system of public relations due to the purposeful education. The question on education has always interested the mankind (E. Fromm, J. Comenius, O. Vyshenskyi, M. Fitsula and others). The efficiency increase of the purposeful educational influence on the person has been one of the immemorial problems of pedagogy. Each epoch as a long enough interval of the historical time has its own signs. One of them is the idea of democratisation and humanisation of the educational process.

In the article the author considers the sense of the terms “ideal” (ideal is a concept of the acme of perfection which as the sample, the norm and the highest goal defines a certain way and the character of person’s actions) and “educational ideals” (educational ideals are the most important components of spirituality of a man and the whole nation), the views of well-known people concerning rising generation education (H.Vashchenko) and defines these educational ideals (Yaroslav the Wise, Volodymyr II Monomakh, Ivan Bohun, Ivan Gonta, Maksym Zaliznyak, Severyn Nalyvaiko, Petro Sahaidachny,

Taras Shevchenko and others). On the basis of the historical and philosophical examples and by the analysis and comparison of the ideals of the various epochs (the Classical Antiquity and the Renaissance) it is indicated how the educational ideal of the Ukrainian society has been formed. The origin of the first pedagogical theories in the depth of the ancient philosophy had practical embodiment. The development of the scientific ideas concerning education, teaching and the development of the person is connected with the names of Aristotle, Quintilian, Plato, Socrates, Cicero. The philosophical educational ideals of the Athenian and Spartan educational systems found their reflexion in the educational ideals of the Renaissance. The versatile person who created himself became a Renaissance ideal. They started considering the person a creative beginning of the existence. The universe centre was displaced towards the person. The Renaissance philosophy consolidated the ideal of the harmonious person who could rise to “the level of a Godlike being” in his development. The democratisation and humanisation of the education were embodied in the ideas and theories of different educators of XVIII century, but the representatives of the Renaissance directed their eyes on the antique ideal of scholarship: the education is focused on the person, the consideration of the age features of the child, the requirement of a harmonious all-round development, raising of the moral education role and so forth.

Owing to the education the mankind provides its immortality in the social development. The education paradigms change according to the social and economic demands.

Keywords: *education, rising generation, educational ideals, national and spiritual guidelines.*